

ความรับผิดชอบต่อสังคมของ
บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ตามหลักพุทธสันติวิธี
Corporate-Social Responsibility (CSR) of IRPC
Public Company Limited According to
Buddhist Peaceful Means

พิสิทธิ์ อรัญมарт
Phisith Aranyamart
ทนายความอิสระ

Doi: 10.14456/jmcpupeace.2016.41

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมในปัจจุบัน 2. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) 3. เพื่อวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ตามหลักพุทธสันติวิธี การดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประเด็นที่ 1 พบว่า แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นแนวคิดที่บริษัทจะต้องดำเนินธุรกิจควบคู่กับการป้องกันความเสียหาย และส่งเสริมพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ต้องคำนึงถึงผลกระทบและต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น ต้องยอมรับการถูกตรวจสอบ พร้อมเปิดเผยข้อมูลด้านนโยบาย มีความโปร่งใสในการดำเนินการ และให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชน เป็นต้น หลักการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เพราะเป็นหลักแห่งการส่งเสริมพัฒนาหรือสร้างความเกื้อกูลและยึดเหนี่ยวใจคนในสังคม ทำให้เกิดความรักและความสามัคคี

ประเด็นที่ 2 พบว่า บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ได้ยึดแนวคิดและแนวปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย ภายใต้แนวคิดความห่วงใย แบ่งปัน และใส่ใจต่อทุกภาคส่วน กล่าวคือ ได้จัดทำด้านการปรับปรุงกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการพลังงาน การจัดการของเสีย ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการสร้างคลองสร้างคน เป็นต้น

ประเด็นที่ 3 จากการวิเคราะห์พบว่า บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ได้ดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทานการให้ คือ การบริจาคเพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงชุมชนรอบข้าง ปิยวาจา คือ การสื่อสาร รับฟังข้อร้องเรียนและเปิดเผยข้อมูล อุตถจริยา คือ การสร้างอาชีพและการจ้างแรงงานในชุมชน และสมานัตตา คือ การร่วมกิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชน กรอบพุทธวิธีดังกล่าวทำให้บริษัทได้รับการยอมรับและความน่าเชื่อถือ และได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ได้อบรมมือร่วมกันสร้างสังคมสันติสุข

คำสำคัญ : ความรับผิดชอบต่อสังคม, บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน), พุทธสันติวิธี

Abstract

This paper is of 3 objectives : 1) to study theoretical idea towards corporate social responsibility (CSR) in the present, 2) to study social responsibility of IRPC Public Company Limited, and 3) to critically analyze corporate social responsibility of IRPC Public Company Limited according to Buddhist peaceful means, using the tool of Qualitative Research.

Firstly, it is found the idea of being responsible to society is the concept that the company has to proceed together with prevention of damage and promote development of society and its environment. This means that the company has to concern with effects and must be responsible to the one that occurred, accept inspection, be ready to reveal the information of policies, has honour in operations and pay attention to human rights. These principles are in line with the Four Sangahavattthu, such as ‘Dāna’ : giving, ‘Piyavācā’ : kindly speech, ‘Atthacariyā’ : useful conduct and ‘Samānattatā’ : even and equal

treatment, because they are sources of developing enhancement or creating supports that hold hearts of the people in society, which lead to love and unity.

Secondly, it is found that IRPC Public Company Limited has held tightly to conceptual and practical ideas in terms of social and environmental responsibilities as its policy frame with care, sharing and paying attention to every sector, that is the renovations of friendly production process to the environment, energy management, waste management, environmental promotion and preservation, and the project of creating people and canals.

Lastly, it is found that IRPC Public Company Limited has proceeded CSR activities that is simultaneously with the Four Sangahavatthu, i.e. ‘Dāna’ : donating to develop or renovate surrounding communities, ‘Piyavācā’ : communicating, listening to complaints and revealing information, ‘Atthacariyā’ : job offering and hiring in communities and ‘Samānattatā’ : joining religious and cultural ceremonies of communities. By this Buddhist peaceful means, it causes the company to be accepted and trustworthy and has become a part of communities in cooperating for social peace.

Keywords : Corporate-Social Responsibility (CSR), IRPC Public Company Limited, Buddhist Peaceful Means

บทนำ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Citizenship) หรือ (Responsible Corporate Citizenship หรือ Corporate Social Responsibility) เรียกสั้นๆ ว่า “CSR” เป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อแสวงหาแง่มุมกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือและวางแผนการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นระบบมากขึ้น ตลอดจนมีการทำงานร่วมกันกับผู้รับความช่วยเหลือและหน่วยงานอื่นๆ เช่น นักวิชาการ หน่วยงาน ภาครัฐและองค์กรเอกชน เพื่อให้กิจกรรมนั้นยกระดับไปสู่ความยั่งยืน การบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กร หรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นคุณธรรม

ที่เป็นความคิดรวบยอดในความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี อันเป็นการควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองความปรารถนาของคนกลุ่มใหญ่และพร้อมที่จะแสดงออกเมื่อมีเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมมากระตุ้น (อภิลักขิต สอนะปรีดี, 2557 : 2)

บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เป็นเจ้าของกลุ่มโรงงานปิโตรเลียมและปิโตรเคมี (Petroleum-Petrochemical complex) ตั้งอยู่ที่ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นเขตประกอบอุตสาหกรรมภายใต้การจัดการของบริษัทฯ พร้อมด้วยสาธารณูปโภคพื้นฐานที่สนับสนุนการผลิต ได้แก่ ท่าเรือน้ำลึก คลังเก็บน้ำมัน และโรงไฟฟ้า ทางบริษัทได้เน้นความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญ การควบคุมและปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ การดำเนินงานสูงสุด (Operational Eco-Efficiency) มีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมทั้งในด้าน การลดการปล่อยมลพิษ การจัดการของเสียอย่างเป็นระบบ และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ (Climate Change Strategy) ซึ่งเป็นประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญระดับโลกในปัจจุบันนี้ บริษัทฯ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการบริหารจัดการเรื่องนี้อย่างบูรณาการ มีหน่วยงานรับผิดชอบอย่างชัดเจนมีการตั้งเป้าหมายการดำเนินงาน ตลอดจนการพิจารณาบริหารจัดการความเสี่ยงและสร้างโอกาสทางธุรกิจให้เกิดขึ้นการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ (Water Management) เพื่อใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่า และลดความเสี่ยงทั้งจากภาวะน้ำแล้งและน้ำท่วม(www.wikipedia.org)

ผู้วิจัยได้มองเห็นว่า หลักการความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) มีความสอดคล้องกับหลักธรรม คือ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน, ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หลักการครองใจคน, หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้, วิธีทำให้คนรัก, หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นกรอบเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องการทราบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ในบริบทของความรับผิดชอบต่อสังคมจะถูกนำไปปฏิบัติให้ปรากฏในรูปแบบ วิธีการใดบ้าง โดยอาศัยกิจกรรมหรือโครงการของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) เป็นเครื่องสะท้อนบริบทของความรับผิดชอบต่อสังคมภายใต้กรอบแนวคิดของหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อแสดงให้เห็นว่าหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถนำมาเป็นหลักปฏิบัติของบริษัทหรือองค์กรเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมได้มากน้อยเพียงใด ทั้งยังเป็นกรณีศึกษาเพื่อนำไปวางแผนพัฒนากิจกรรมในหน่วยงานองค์กร หรือ บริษัทอื่นๆ สืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม
2. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
3. เพื่อวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ตามหลักพุทธสันติวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีศึกษาทั้งจากเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบ เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ซึ่งใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) โดยรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักพุทธสันติวิธี คือ หลักสังคหวัตถุ 4

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยรวบรวมข้อมูลจากอรรถกถา หนังสือ ผลงานการวิจัยและเอกสารทางวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งที่เป็นหลักการหรือแนวคิดของนักวิชาการตะวันออกและตะวันตก

ขั้นตอนที่ 3 ทำเครื่องมือชุดสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการเลือกประเด็นที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมมาทำเป็นเครื่องมือสัมภาษณ์ โดยทั้งนี้จะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้เครื่องมือสัมภาษณ์ที่มีมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจทานแล้ว เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลให้รอบด้าน

ขั้นตอนที่ 5 จัดลำดับขั้นตอนข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำข้อมูลเหล่านั้นไปศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้เห็นรูปแบบแนวทางการดำเนินงานของบริษัทภายใต้กรอบแนวคิดตามหลักพุทธสันติวิธี

ผลการวิจัย

การดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ต้องคำนึงถึงผลกระทบส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในชุมชนหรือสังคม ทั้งในส่วนผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์กร เช่น ลูกค้า คู่ค้า ครอบครัวยุติงาน ชุมชนท้องถิ่นที่องค์กรตั้งอยู่) และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรทางอ้อม ต้องมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข(http://thaicsr.blogspot.com/2006/03/blog-post_20.html) ลักษณะดังกล่าว คือ การดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือที่เรียกว่า CSR เป็นการการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมควบคู่ไปกับการใส่ใจดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อม(สุนิตย์ เชมภูธา, 2553 : 5-6) การบริจาคเพื่อสาธารณกุศล การช่วยตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของสังคม (SCG, 2553 : 13) หลัก CSR จึงเป็นหลักการในการทำธุรกิจที่ไม่เอาเปรียบหรือเบียดเบียนผู้อื่นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นใครหรือเมื่อใด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นการดำเนินกิจการธุรกิจให้เจริญเติบโตไปพร้อมๆ กับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของผู้คน ชุมชนและความยั่งยืนของสังคม (พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอุณ), 2551 : 3) เป็นการคืนกำไรสู่สังคม เพราะโดยธรรมชาติองค์กรธุรกิจหรือบริษัทก่อตั้งเพื่อมีเป้าหมายแสวงหากำไรจากการดำเนินงาน ดังนั้นจึงควรมีหลักการด้านจริยธรรมร่วมกันเพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินธุรกิจที่จะต้องใส่ใจดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อม องค์กรธุรกิจใดไม่ปฏิบัติก็จะสะท้อนถึงความเห็นแก่ตัวและสังคมไม่ควรให้การสนับสนุนหรือยอมรับ จากสังคม (Sompong, 2016)

สภาธุรกิจโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (WBCSD) ได้นิยามคำว่า CSR คือ คำมั่นของบริษัทที่จะส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนโดยทำงานร่วมกับลูกจ้างและครอบครัวของพวกเขา ชุมชน และสังคมโดยกว้างขวาง เพื่อจะพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสังคมโดยรวม (WBCSD, 1999 : 3) CSR เป็นแนวคิดที่บริษัทจะบูรณาการงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้าไปในกิจการ และการปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) โดยสมัครใจ เป็นพื้นที่สำหรับป้องกันสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่ดีของพนักงาน ชุมชน และสังคมทั่วไป ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยมุ่งให้การให้ประโยชน์กับคน ชุมชนและสังคม นอกจากนั้นยังเป็นเรื่องของบทบาทขององค์กรธุรกิจ โดยจะต้องทำด้วยความสมัครใจและผู้บริหารจะต้องมีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ โดยสามารถวัดผลได้ใน 3 มิติ คือ การวัดผลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (www.iisd.org/standards/csr.asp)

องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวคิด CRS จึงมีองค์ประกอบที่ครอบคลุมแนวทางปฏิบัติในหลายมิติ ดังนั้น ในการดำเนินธุรกิจจะต้องยึดมั่นในองค์ประกอบหรือกรอบทิศทางของความรับผิดชอบต่อสังคม ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. รับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Accountable) ในการดำเนินการกิจกรรมด้านธุรกิจต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Accountable) โดยตระหนักต่อผลกระทบที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำของตนทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ ยอมรับการถูกตรวจสอบ และรับผิดชอบต่อผลการดำเนินการตามผลการตรวจสอบ รวมทั้งสามารถที่จะตอบคำถามจากผู้อื่นที่เกี่ยวข้องได้
2. โปร่งใสในการตัดสินใจและกิจกรรมที่ดำเนินการ (Transparent) การเปิดเผยเกี่ยวกับนโยบาย การตัดสินใจและการดำเนินการของตนอย่างชัดเจน เหมาะสม เพียงพอและเป็นจริง ตามขอบเขตของกฎระเบียบ/กฎหมาย
3. มีคุณธรรม/จริยธรรม ในการดำเนินการ (Ethical Behavior) ความซื่อสัตย์ และความซื่อตรง กำหนดโครงสร้างเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาล ลดการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการมีส่วนได้ส่วนเสีย
4. คำนึงถึงความสนใจของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Interests of Stakeholders) มีการชี้แจงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
5. การปฏิบัติตามกฎหมาย (Rule of Law) ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง มั่นใจว่าผู้ที่เกี่ยวข้อง (relationships) ปฏิบัติตามกรอบที่กฎหมายกำหนดด้วย
6. ให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชน (Human Rights) ดำเนินนโยบายและกิจกรรมที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Bill of Human Rights) และประกาศจากองค์กรระดับสากล
7. เคารพต่อข้อกำหนดและแนวปฏิบัติระหว่างประเทศ (International Norms) มาตรฐานระหว่างประเทศ (Norms) ข้อตกลง (Treaties) ที่เป็นที่ยอมรับ

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR)

ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) คือ การพัฒนาบุคคลและสังคมไปสู่ความดีงามและเกื้อกูลต่อกันจัดว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาบุคคลและสังคมตามหลักพระพุทธศาสนา ฉะนั้น ในที่นี้ จะกล่าวถึงหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมในมิติต่างๆ โดยเปรียบเทียบกับหลักของ CSR ผู้วิจัยจะนำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้ หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักแห่งการสร้าง ความเกื้อกูลต่อกัน เป็นหลักคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนเอาไว้เป็นหลักการประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี มีความเกื้อกูลต่อกันประกอบด้วยหลัก 4 ประการ คือ (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/50-51)

1. ทาน คือ การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน เสียสละช่วยเหลือกัน ด้วยการให้สิ่งของหรือให้ความรู้ การแนะนำสั่งสอนด้วยน้ำใจไมตรี มีความโอบอ้อมอารี การแบ่งในทางพระพุทธศาสนา มี 2 ประการ คือ อามิสทานการให้ด้วยวัตถุสิ่งของ (อร่าม อินพุม, 2537 : 102) เพื่อช่วยค้ำจุนชีวิตทำให้บุคคลมีที่พึ่งอาศัย และธรรมทาน คือ การให้หลักการเพื่อให้บุคคลรู้จักพึ่งตนเอง (อง.ทุก. (ไทย) 20/142/120)

2. ปิยวาจา คือ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก สื่อสารกันด้วยความรัก สงเคราะห์ได้กับวิสุจริต 4 อย่าง คือ ความประพฤติชอบด้วยวาจา หรือ การกระทำทางวาจา มี 4 คือ เว้นจากมุสาวาท เว้นการพูดเท็จ เว้นจากปสุณาวาจา วาจาส่อเสียด เว้นผรุสวาท วาจาหยาบ และเว้นจากสัมผัปปลาปะ คำพูดเพื่อเจ้า

3. อตถจริยา หมายถึง ความเป็นผู้มีน้ำใจ ไม่นิ่งดูดาย รู้จักสงเคราะห์และช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นให้สำเร็จ รู้จักช่วยกระทำกิจอันเป็นประโยชน์บุคคลอื่น

4. สมนัตตตา คือ ความเป็นผู้มีตนเสมอ ไม่ถือตัว ก็คือ ความประพฤติปฏิบัติดีต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้า หรือได้ดิบได้ดีขึ้นไป ก็ไม่ถือตัวหรือทำตัวเย่อหยิ่งกับญาติพี่น้องหรือมิตรสหายเดิม ที่เคยคบค้าหรือปฏิบัติดีต่อกัน เคยเคารพนับถือกันมาอย่างไร ก็คงประพฤติปฏิบัติดีต่อกัน เคารพนับถือกันอยู่อย่างนั้น ความเป็นผู้มีตนเสมอนี้เป็นคุณเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่นไว้เป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี (พระภิกษุวิสุทธุคฺฉ (เสริมชัย ชยมงคลโล), 2542 : 83)

ความรับผิดชอบต่อสังคมของ บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)

บริษัทไออาร์พีซีได้ให้ความสำคัญต่อแนวคิดที่จะต้องรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม บริษัทได้จัดทำกรมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ที่อาศัยอยู่ตามชุมชนเพื่อทำข้อห่วงกังวลหลักมากำหนดเป็นกรอบแผนงานในการดูแล ด้วยความโปร่งใสและเคารพต่อวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนในแต่ละพื้นที่ เราเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมกับชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นพลังร่วม ที่จะทำให้อุตสาหกรรมที่สามารถนำมาวางแผนเพื่อป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชน ได้อย่างเป็นรูปธรรมตลอดจนเกิดการยอมรับจากชุมชนโดยรอบตามเป้าหมาย การสร้างความไว้วางใจศรัทธา และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสีย จึงมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาหรือการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (วิทยา ชัชวาลชาวนุกิจ, 2555 : 38-43) บริษัทฯ มุ่งมั่นในการจัดทำกรประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดทางกฎหมาย ทั้งในปัจจุบันและร่างกฎหมายที่มีแนวโน้มจะบังคับใช้ในอนาคตและปฏิบัติตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและการประเมินผลกระทบทางสังคมและกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) รวมทั้งยังมีการสนับสนุนกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น และมีการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กฯ ในชุมชน ซึ่งเป็นการทำในทุกปี (ปริญา วีรวงศ์, 10 กุมภาพันธ์ 2559)

บริษัทฯ ได้จัดทำโครงการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบและมาตรการติดตามตรวจสอบ ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและกำหนดให้มีการตรวจสอบและมาตรการติดตามตรวจสอบ โดยหน่วยงานที่เป็นกลางและรายงานผลการปฏิบัติงาน และผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี สะท้อนให้เห็นว่า บริษัท ไออาร์พีซีฯ มุ่งมั่นที่จะดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และให้ความสำคัญกับการดูแลผู้มีส่วนได้เสียตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยภาพรวม บริษัทฯ ได้รับการยอมรับในการดำเนินงานและความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้เสียชุมชนและกลุ่มบุคคลทั่วไป มีความรับผิดชอบต่อตามกฎหมายที่กำหนด เช่น การศึกษาผลกระทบ (EIA) เพื่อไม่ก่อให้เกิดด้านผลกระทบและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และสุขภาพของประชาชน และนอกเหนือจากทางด้านกฎหมายยังมีมาตรการสร้างงานให้กับชุมชน มีศูนย์ สุขภาพชุมชน ประปาชุมชน เป็นต้น (อาร์ม เอี่ยมอรุณ, 9 กุมภาพันธ์ 2559) โดยรวมบริษัทฯ ได้จากการสำรวจและเข้าเยี่ยมชุมชนและร่วมพัฒนาส่งเสริมสังคมหรือชุมชนในหลากหลายมิติ กล่าวคือ

1. เสริมสร้างความปลอดภัยสุขภาพอนามัยและเศรษฐกิจที่ดีให้กับผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทฯ เช่น สถานประกอบการที่ปลอดภัยสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงของพนักงาน เป็นต้น
2. สนับสนุนการพัฒนาสังคม เช่น การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน การใช้ห่วงโซ่อุปทานท้องถิ่นอย่างพอเพียง
3. พัฒนากลยุทธ์การสื่อสารและการบริหารจัดการประเด็นต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย อย่างสม่ำเสมอเปิดกว้างด้วยความจริงใจและการสื่อสารเชิงรุก เป็นต้น
4. ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรรัฐ ในระดับท้องถิ่นติดตามตรวจสอบคุณภาพและฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
5. การใช้กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับประชาชน เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจต่างๆ และจัดตั้งคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของชุมชน ความสอดคล้องกับกฎระเบียบข้อกำหนดทางกฎหมาย ผ่านกิจกรรมเพื่อสังคมและจิตอาสา โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างพนักงานกับชุมชน(บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน), 2555 : 79)

วิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อสังคมของ บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ตามหลักพุทธสันติวิธี

จากแนวคิดหรือหลักการด้านสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยพบถึงความสอดคล้องกันกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมในการดำเนินธุรกิจ และสอดคล้องกับแนวทางคณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมโลก (WBCSD) ที่ทุกองค์กรธุรกิจจะต้องให้คำมั่นสัญญาที่ว่าบริษัทจะส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนโดยทำงานร่วมกับลูกค้าและครอบครัว ชุมชน เพื่อจะพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยรวม (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2553 : 5) หลักธรรมดังกล่าวสามารถยึดเป็นหลักการหรือเกณฑ์มาตรฐานในการรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยรูปแบบโครงการหรือกิจกรรมที่บริษัท ไออาร์พีซีได้ดำเนินการ เพื่อถอดรูปแบบสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร ดังผู้วิจัยได้วิเคราะห์สรุปต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักการให้ทานเสียสละ บริษัทไออาร์พีซีได้ดำเนินธุรกิจตามปรัชญาที่มุ่งมั่นที่จะพัฒนาภายใต้หลักสากลประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ด้าน

ได้แก่ ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านแรงงาน ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการด้านการทุจริตเพื่อเป็นการร่วมกันสร้างเสริมและพัฒนาสังคมโลกให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข(www.irpc.co.th/th/about.php) ในรอบ 2-3 ปีที่ผ่านมา บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) ได้มุ่งเน้นพัฒนาสังคมหรือชุมชนรอบข้าง ดังมีโครงการปรากฏเป็นผลประจักษ์แก่สายตา ดังต่อไปนี้ (บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน), 2556 : 88-97)

1.1 ด้านการส่งเสริมอาชีพ กล่าวคือ บริษัทฯ ได้จัดสร้างกลุ่มอาชีพโดยจัดเป็นโครงการอาชีพเพาะเห็ดบ้านตะกาด เพื่อขายเป็นรายได้เสริมช่วยบรรเทาปัญหาความยากจนและการว่างงาน โครงการสร้างงานรับเชือกเรือ เพื่อทำการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการจ้างงานรับเชือกเรือ ณ ท่าเรือไออาร์พีซี โครงการฝัองเนกประสงค์บ้านหนองจอก

1.2 ด้านการสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ไออาร์พีซีได้สร้างอาคารให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตะพง สร้างอาคารโรงเรียนวัดปลวกเกตุ โครงการแบ่งปันน้ำเพื่อชุมชนของเรา (บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน), 2555 : 79)

1.3 ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ไออาร์พีซีได้ปรับปรุงพระปรารค์วัดบ้านแลง

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักปิยวาจา การติดต่อสื่อสารพูดคุย หรือการให้ข้อมูลข่าวสาร ทางบริษัทได้ติดต่อสื่อสารกับชุมชนรอบข้าง คือ การเน้นการรับฟังความคิดเห็น กล่าวคือมีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น และการจัดประชุมกลุ่มย่อยตามพื้นที่ชุมชนโดยรอบโครงการภายในรัศมี 5 กิโลเมตร (บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน), 2555 : 38-43) มีการจัดการเรื่องร้องเรียนของชุมชน (อติสร ศรีสวัสดิ์, 10 กุมภาพันธ์ 2559) การพยายามทำความเข้าใจกับชุมชน การเปิดเวทีการพูดคุยเสวนา (แสงโสม มณีแสง, 2555 : 38-43) จัดตั้งศูนย์ประสานงานภาคสนาม (อติสร ศรีสวัสดิ์, 10 กุมภาพันธ์ 2559)

3. ความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักอัตถจริยา การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการทำประโยชน์ ทางบริษัทฯ จะสำรวจความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้เสียเป็นประจำทุกปี เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (วิทยา ชัชวาลชาญ-ชนกิจ, 2555 : 38-43) ทำให้บริษัทฯ ได้กำหนดโครงการและกิจกรรม คือ การสร้างประโยชน์ด้วยการสร้างงานแก่ท้องถิ่น ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างท้องถิ่น การสร้างรายได้ให้ชุมชนที่เข้ามาดำเนินการในโครงการปลูกป่า โครงการคลินิกปั่นน้ำใจโครงการช้างเผือกหมู่บ้าน โครงการสร้างป่าธรรมชาติ การจัดการสภาพภูมิอากาศ

4. ความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสมานัตตา บริษัทฯได้สร้างศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายชุมชน เน้นด้านศาสนาและวัฒนธรรม เน้นสุขภาพที่ดีของประชาชน เน้นการท่องเที่ยวในชุมชน บริษัทมีนโยบายให้พนักงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เข้าไปร่วมกิจกรรมของชุมชน ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น ดังจะเห็นได้จากพนักงานของบริษัทได้สมัครเป็นผู้นำชุมชน หรือนำการเมืองการท้องถิ่น (อาร์ม เอี่ยมอรุณ, 9 กุมภาพันธ์ 2559) ชุมชนที่อยู่กันแบบพี่แบบน้อง เป็นพนักงานแต่บ้านก็อยู่กับชุมชน พนักงานสามารถที่เข้าไปรวมกับชาวบ้านได้ โดยที่ไม่ต้องอายหรือกลัว โดยที่ทำได้ดีที่สุด ในเรื่องการพัฒนาในหมู่บ้านก็ดี หากช่วยไม่ได้ด้วยแรงกายก็ช่วยเป็นสิ่งของน้ำ ปลา อาหาร เงิน ที่สามารถที่สุดก็เป็นการสร้างความบันเทิง เพื่อสร้างสังคมสันติสุข (ปริญญา วีรวงศ์, 10 กุมภาพันธ์ 2559) การวางตัวหรือสถานะของบริษัทเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการดำเนินธุรกิจที่ชุมชนหรือสังคมรอบข้างไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ย่อมเป็นเหตุให้การรับรู้ปัญหาและการแก้ไขหรือการยอมรับจากชุมชนเป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้น การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจะทำให้การดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน บริษัทได้มีโครงการทำอะไรให้กับชุมชนที่อยู่ใกล้ๆกับบริษัท คั้นความสุขให้ชุมชน เพราะว่าบริษัทอยู่ได้ชุมชนก็ต้องอยู่ได้ เป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ปริญญา วีรวงศ์, 10 กุมภาพันธ์ 2555)

สรุป

การดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือที่เรียกว่า CSR เป็นการการดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมควบคู่ไปกับการใส่ใจดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นการช่วยตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหของสังคม เป็นหลักการในการทำธุรกิจที่ไม่เอาเปรียบหรือเบียดเบียนผู้อื่นในสังคม เป็นการดำเนินกิจการธุรกิจให้เจริญเติบโตไปพร้อมๆ กับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของผู้คน ชุมชนและความยั่งยืนของสังคม เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินธุรกิจที่จะต้องใส่ใจดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อม ในทางพระพุทธศาสนาการการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การเกื้อกูลหรือการสงเคราะห์กัน ให้มีมีเอื้อเอื้อยียดเห็นใจกันต่อกัน โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นหลักการสงเคราะห์ หรือมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งมีนัยยะแห่งหลักการของการครองใจคน หลักยึดเห็นใจกันไว้ 4 อย่าง คือ การให้ทาน การพูดจาไพเราะ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ ความเป็นผู้มีตนสม่ำเสมอในธรรม

เมื่อนำหลักธรรมดังกล่าวมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อการนำไปใช้จริง โดยอาศัย การถอดบทเรียนการดำเนินการของบริษัทไออาร์พีซี พบว่า บริษัทฯ ได้ดำเนินการที่เป็นไปหรือ สอดคล้องกับสังคหวัตถุ 4 กล่าวโดยสรุปคือ บริษัทฯ ได้พัฒนาส่งเสริมสังคมหรือชุมชนใน หลากหลายมิติ มีการเสริมสร้างความปลอดภัยสุขภาพอนามัย การสื่อสารและเปิดกว้างด้วย ความจริงใจและการสื่อสารเชิงรุก มีการทำโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการร่วมมือกับ หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรรัฐ ในระดับท้องถิ่นติดตามตรวจสอบคุณภาพและฟื้นฟูสภาพสิ่ง แวดล้อม เป็นต้น จากการวิเคราะห์ความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักการธรรมดังกล่าว ได้ส่ง ผลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมเป็นไปในลักษณะการเสริมสร้างความสุขหรือสันติต่อสังคม ทำให้ วิถีชีวิตของคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เกิดเศรษฐกิจพอเพียง และเสริมสร้างวิสาหกิจ ชุมชน สร้างรายได้แก่คนในชุมชน ทำให้บริษัทฯ ได้รับการยอมรับจากสังคมหรือชุมชน

บรรณานุกรม

SCG. 2553. **CSR ด้วยหัวใจ ใครๆ ก็ทำได้**. กรุงเทพมหานคร : SCG.

บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด มหาชน. 2555. **รายงานความยั่งยืนปี 2554-2555**. กรุงเทพฯ : มปส.มปป..

บริษัทไออาร์พีซีจำกัดมหาชน. 2556. **รายงานความยั่งยืนปี 2556**. กรุงเทพฯ : มปส.มปป..

พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล). 2542. **ตอบปัญหาธรรมปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอชทีพีเพรส.

พระมหาสุทิตย์ อาภาภโร (อบอุ้น). 2551. **CSR : บทบาทและความสัมพันธ์กับองค์กร พระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนากับจริยศาสตร์**. รวมบทความวิชาการทางพระพุทธ ศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. 2553. **ก้าวแรกสู่ CSR การสร้างความแตกต่างที่ยั่งยืน**. สุนิตย์ เชรษฐา บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

- สุนิตย์ เชนฐฐา. 2553. **ก้าวแรกสู่ CSR การสร้างความแตกต่างที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันกองทุนเพื่อพัฒนาตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- อร่าม อินพุ่ม. 2537. **มงคลชีวิต 38 ประการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพชรกะรัต.
- WBCSD. 1999. **CSR : Meeting changing expectations**. Geneva Switzerland : WBCSD.
- อภิรดี สวณะปรีดี. 2557. กระบวนการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมตามหลักสังคหวัตถุ : ศึกษากรณีท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บทสัมภาษณ์. คุณแสงโสม มณีแสง. 2555. ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาสัมพันธ์สตรีอาสา เทศบาลตำบลเชิงเนิน บริษัทไออาร์พีซีจำกัดมหาชน. **รายงานความยั่งยืนปี 2554-2555**. กรุงเทพฯ : มปส.มปป.
- บทสัมภาษณ์. คุณวิทยา ชัชวาลชาญชนกิจ. 2555. **บริษัทไออาร์พีซีจำกัดมหาชน รายงานความยั่งยืนปี 2554-2555**. กรุงเทพฯ : มปส.มปป.
- สัมภาษณ์. คุณปริญญญา วีรวงศ์ . 10 กุมภาพันธ์ 2559. หัวหน้าช่างเทคนิคด้านความปลอดภัย บริษัทไออาร์พีซีจำกัด.
- สัมภาษณ์. คุณอดิสร ศรีสวัสดิ์. 10 กุมภาพันธ์ 2559. ผู้จัดการส่วนพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม.
- สัมภาษณ์. คุณอาร์ม เอี่ยมอรุณ. 9 กุมภาพันธ์ 2559. ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม.
- Samran Sompong. (2016). A Critical Analysis of Communication Pattern for Peace in the Online Media by Buddhist Peaceful Means: A Case Study of Komchadluek.Net. **Journal of MCU Peace Studies**. 4(1), 137-154.